

FIRAT ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

FIRAT UNIVERSITY JOURNAL OF THE FACULTY OF THEOLOGY

Sayı: 30/2 (Aralık / December 2025), 261-276

Türkçe’de Kullanılan Arapça Kökenli Hukuki Terimler

Legal terms of Arabic origin used in Turkish

Aya Nasr Mohammed ELKATREY

Dr. Öğr. Görevlisi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Arap Dili Ve
Belagatı Anabilim Dalı,

Dr. Lecturer, Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Theology, Department of Arabic
Language and Rhetoric, Burdur/Türkiye

anelkatrey@mehmetakif.edu.tr

orcid.org/0000-0002-9948-2307

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types: Araştırma Makalesi / Research Article

Makale İşlem Süreci / Article Processing

Geliş Tarihi / Date Received: 2 Temmuz/ July 2025 Kabul Tarihi / Date Accepted: 22 Aralık/December 2025

Yayın Tarihi / Date Published: 31 Aralık/December 2025 Yayın Sezonu / Pub Date Season: Aralık/December

Atıf / Cite as

Elkatrey, Aya Nasr Mohammed. "Türkçe’de Kullanılan Arapça Kökenli Hukuki Terimler". *Firat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 30/2 (Aralık 2025), 261-276.

DOI: <https://doi.org/10.58568/firatilahiyat.1733186>

İntihal / Plagiarism

Bu makale, iThenticate yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir. This article has been scanned by iThenticate. No plagiarism detected.

Etik Beyan/Ethical Statement

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited (Aya Nasr Mohammed Elkatrey).

Yayıncı / Published by

Firat Üniversitesi/ Firat University

Lisans Bilgisi / License Information

Bu makale, Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY NC) ile lisanslanmıştır.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY NC).

Legal terms of Arabic origin used in Turkish

Abstract: Undoubtedly, the relationship between Arabic and Turkish constitutes a profound and enduring bond. Arabic has had a significant influence on enriching Turkish, particularly in the realms of religious, cultural, and scientific terminology. This influence has not been limited to vocabulary alone but has extended to other areas such as education and the writing system, making Arabic an essential part of intellectual and cultural life during the Ottoman Empire. From the Ottoman era onward, Turkish has been influenced by many different languages, with Arabic being foremost among them. During this period, the Ottoman state made extensive use of Arabic in various fields, and especially in the legal domain, many Arabic terms entered Turkish. These terms have become inseparable components of Turkish lexicography and are still actively used in numerous legal contexts today. The interaction between Arabic and Turkish reflects a rich cultural exchange among Islamic civilizations. This mutual influence is particularly evident in legal contexts. For instance, many legal terms in Turkish are derived from Arabic, including “mahkeme” (court), “adalet” (justice), “miras” (inheritance), and “müessese” (institution). Research indicates that such terms are still actively used within the Turkish legal system, demonstrating the lasting impact of Arabic. Moreover, despite Turkey's adoption of the Latin alphabet, the influence of the Arabic script is still visible in the Turkish language. Although the script was changed, many Turkish words still bear traces of Arabic in both pronunciation and orthography. This demonstrates the depth of the linguistic connection between the two languages. Turkish, as a language historically open to diverse cultural and political interactions, has been significantly influenced by languages such as Arabic and Persian. One of the most evident reflections of this influence is the incorporation of Arabic vocabulary into Turkish, particularly in religious, scientific, and legal domains. After the Turks accepted Islam in the 10th century, the influence of Arabic increased, introducing numerous religious and cultural terms into Turkish. During the Ottoman period, Turkish was written using the Arabic script, reinforcing the Arabic influence. Furthermore, this relationship shows that Arabic was not only a religious language but also a language of science and culture in fields such as medicine, astronomy, mathematics, and engineering. Many works of the time were written in Arabic, contributing to the intellectual development of the Ottoman Empire. Arabic was also used as a language of instruction in Ottoman schools, further strengthening cultural transmission. This study particularly highlights the influence of Arabic on Turkish legal terminology. Several legal terms derived from Arabic and used in Turkish have been examined, including:

Adil (عادل): Refers to a just and honest person; derived from the root ‘*adl*’.

Akit (عقد): Means contract or marriage; derived from ‘*aqd*’.

Batıl (باطل): Indicates null or invalid legal actions; derived from *bāṭil*.

Ceza (جزاء): Refers to punishment imposed on offenders; from *jazā’*.

Cinayet (جناية): Denotes a crime committed against a person; from *jināya*.

Fasıl (فصل): Means "chapter," "section," or "stage" in Turkish. In Arabic, it also refers to a boundary or separation between two things. These examples represent only a selection of Arabic-origin legal terms that have entered Turkish and reflect the deep and lasting impact of Arabic on the language. Research findings demonstrate that Arabic has influenced Turkish in religious, scientific, and legal domains, resulting in the integration of numerous Arabic terms into the language. Moreover, this influence continues, particularly in legal discourse. Additionally, although Turkey adopted the Latin alphabet, the structural influence of the Arabic script remains evident in the morphology of Turkish words. In conclusion, the linguistic and cultural interaction between Arabic and Turkish has built a significant cultural and intellectual bridge between the Arab and Turkish worlds. This interaction has not only enriched Turkish linguistically but also facilitated the continued exchange of scientific and intellectual knowledge between the two civilizations.

Keywords: Arabic language, Turkish language, Ottoman Empire, legal vocabulary, justice.

Türkçe’de Kullanılan Arapça Kökenli Hukuki Terimler

Öz: Şüphesiz ki Arapça ve Türkçe arasındaki ilişki, derin ve süreklilik arz eden bir bağıdır. Arapçanın, özellikle dini, kültürel ve bilimsel terimler açısından Türkçeyi zenginleştirmede büyük bir etkisi olmuştur. Bu etki sadece kelimelerle sınırlı kalmamış, aynı zamanda eğitim ve alfabe gibi diğer alanları da kapsayarak, Arapçayı Osmanlı İmparatorluğu'nda entelektüel ve kültürel yaşamın temel bir parçası haline getirmiştir. Osmanlı İmparatorluğu döneminden itibaren Türkçe, birçok farklı dilden etkilenmiş ve bu dillerin başında Arapça yer almıştır. Bu dönemde Osmanlı Devleti, Arapçayı pek çok alanda kullanmış, özellikle hukuk alanında birçok Arapça kelime Türkçeye girmiştir. Bu kelimeler, Türkçe sözlüklerinde ayrılmaz bir parça haline gelmiş ve günümüzde de pek çok hukuki bağlamda kullanılmaktadır. Arapça ve Türkçe arasındaki karşılıklı etkileşim, İslam kültürleri arasında zengin bir kültürel alışverişi yansıtmaktadır. Bu etkileşim, hukuk gibi birçok alanda kendini göstermektedir. Örneğin, Türkçe'deki birçok hukuki terim Arapçadan türemiştir; bunlar arasında “mahkeme”, “adalet”, “miras”, “müessese” gibi kelimeler bulunmaktadır. Araştırmalar, bu terimlerin günümüzde Türk hukuk sisteminde aktif olarak kullanıldığını ve Arapçanın bu alandaki etkisinin sürdüğünü göstermektedir. Bunun yanı sıra, Türkiye'nin Latin alfabesini kabul etmesine rağmen, Arap alfabesinin etkisi hala Türkçe üzerinde görülmektedir. Alfabe değişikliği olsa da, birçok Türkçe kelime Arap alfabesinin izlerini taşır ve telaffuz ile yazımında Arapçanın derin etkisini gösterir. Bu durum, iki dil arasındaki ilişkinin ne kadar derin olduğunu ortaya koymaktadır. Türkçe, tarihsel olarak pek çok kültürel ve siyasi etkileşime açık bir dil olup, özellikle Arapça ve Farsça gibi dillerden büyük ölçüde etkilenmiştir. Bu etkilerin en belirgin göstergelerinden biri, Türkçeye geçmiş Arapça kelimelerdir, özellikle dini, bilimsel ve hukuki alanlarda. Türkler, 10. yüzyılda İslam'ı kabul ettikten sonra Arapçanın etkisi artmış ve Arapça, dini ve kültürel terimlerle Türkçeye girmeye başlamıştır. Osmanlı döneminde ise Türkçe yazımında Arap alfabesi kullanılmış, bu durum Arapçanın Türkçeye olan etkisini pekiştirmiştir. Ayrıca, bu ilişki, Arapçanın sadece dini bir dil olmanın ötesinde, tıp, astronomi, matematik ve mühendislik gibi bilimsel ve kültürel alanlarda da bir dil haline geldiğini göstermektedir. O dönemde birçok eser Arapça yazılmış ve bu eserler, Osmanlı düşüncesinin gelişmesine katkı sağlamıştır. Aynı zamanda Osmanlı okullarında Arapça, eğitim dili olarak kullanılmış ve bu da kültürel etkilerin artmasına yol açmıştır. Bu araştırma, özellikle hukuki alanda Arapçanın Türkçeye etkisini vurgulamaktadır. Türkçede Arapçadan türemiş bazı hukuki terimler incelenmiştir. Bunlar arasında:

Adil (عدل): Adaletli ve dürüst kişi anlamına gelir ve Arapçadaki "عدل" kökünden türetilmiştir.

Akit (عقد): Türkçede sözleşme veya nikah anlamına gelir ve Arapçadaki "عقد" kökünden türetilmiştir.

Batıl (باطل): Geçersiz olan hukuki işlemleri ifade eder ve Arapçadaki "باطل" kelimesinden türetilmiştir.

Ceza (جزاء): Suçlulara verilen ceza anlamına gelir ve Arapçadaki "جزى" kelimesinden türetilmiştir.

Cinayet (جناية): Birine karşı işlenen suç anlamına gelir ve Arapçadaki "جنى" kelimesinden türetilmiştir.

Fasıl (فصل): Arapça bir kelimedir ve Türkçede "bölüm", "kısım", "aşama" anlamlarında kullanılır. Arapçada ise aynı anlamda kullanılmasının yanı sıra, iki şey arasındaki engel veya sınır anlamında da kullanılır. Bu kelimeler, yalnızca Türkçeye geçmiş bazı Arapça hukuki terimlerin örnekleridir ve Arapçanın Türkçedeki derin etkisini yansıtmaktadır. Araştırma sonuçları, Arapçanın Türkçeye olan etkisinin, dini, bilimsel ve hukuki alanlarda birçok Arapça terimin Türkçeye girmesine neden olduğunu göstermektedir. Ayrıca, Arapçanın Türkçe kelimeler üzerindeki etkisinin devam ettiği, özellikle hukuk sisteminde Arapça terimlerin kullanılmaya devam ettiği gözlemlenmiştir. Buna ek olarak, Arap alfabesinin etkisinin, Türkiye'nin Latin alfabesini kabul etmesine rağmen Türkçe kelime yapısında hala görüldüğü ortaya konmuştur. Sonuç olarak, dil ve kültürler arasındaki bu etkileşim, Arap dünyası ile Türk dünyası arasında kültürel ve entelektüel bir köprü inşa etmiş ve bilimsel bilgi alışverişi devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Arapça, Türkçe, Osmanlı İmparatorluğu, hukuki terimler, adalet.

Giriş

Arapça, İslam'ın mesajını taşıyan bir dil olması dolayısıyla, İslam dininin getirdiği kavramları, düşünceleri ve sistemleri ifade eden birçok yeni kelimeyle zenginleşmiştir. Kur'an-ı Kerim'in Arapça olarak

indirilmiş olması, Arapçanın korunmasında ve gelişiminde merkezi bir rol oynamıştır. Bu kutsal metin, dili hem koruyan hem de yeni kelime ve terimlerle besleyen temel bir kaynak hâline gelmiş, Arapçanın sürekliliğini ve entelektüel zenginliğini sağlamıştır.

Öte yandan, Arapça birçok dile nüfuz etmiş ve bu diller arasında en dikkat çekici örneklerden biri Türkçedir. Arapça, Türkçeye çok sayıda kelime ve terim kazandırmıştır. Osmanlı döneminde Türkler, dillerini yazmak için Arap alfabesini benimsemişlerdir. Bu durum, Arapçanın Türk dili üzerindeki derin etkisini açık bir şekilde yansıtmaktadır.

Türkçe, farklı halklar ve medeniyetlerle uzun bir kültürel ve siyasal etkileşim geçmişine sahip olması nedeniyle, diğer dillerden önemli ölçüde etkilenmiş bir dildir. Bu etkileşimin en belirgin örneklerinden biri, özellikle Arapça ve Farsçanın Türkçeye olan etkisidir. Arapçanın etkisi, özellikle hukuk başta olmak üzere çeşitli alanlarda kendini göstermektedir. Bu bağlamda, mahkemelerde, hukuki metinlerde, sözleşmelerde ve anlaşmalarda kullanılan birçok Türkçe kelimenin Arapça kökenli olduğu görülmektedir.

Arapçanın Türkçe üzerindeki etkisi, Türklerin İslamiyet'i kabul etmelerinden sonra, miladi 10. yüzyıldan itibaren başlamıştır. Tarihte M.Ö. 7. yüzyılın sonlarından itibaren varlıkları bilinen Türkler, bu süreçten önce çeşitli alfabeler kullanmışlardır. Ancak İslamiyet'in kabulüyle birlikte Arap alfabesini benimsemişler ve bu tercih, Arapçanın Türk dili üzerindeki etkisini derinleştiren önemli bir dönüm noktası olmuştur.¹

Arapça ile Türkçe arasındaki ilk ilişki, dini terimlerin ödünç alınması yoluyla gerçekleşmiştir. İkinci ilişki ise kültür aracılığıyla olmuştur. Arapça, Türk devletinde sadece din dili değil, aynı zamanda bilim ve kültür dili haline gelmiştir. Arapçayla yazılmış birçok eser, tıp, hukuk, mühendislik, matematik, astronomi ve edebiyat gibi çeşitli alanlarda kaleme alınmıştır. Diğer yandan, Arapça, Osmanlı okullarında da derin bir etki bırakmış ve eğitim sistemini şekillendiren önemli bir dil olmuştur.²

16. yüzyıl ile 20. yüzyılın başları arasındaki dönem, "Arap dünyasının Osmanlı İmparatorluğu'na bağlı kaldığı dönem" olarak önemli bir yere sahiptir ve bu dönemde Arapçadan Türkçeye kelimelerin geçişinde temel bir rol oynamıştır. Eski Türkçe (Osmanlı Türkçesi), 20. yüzyılın başlarına kadar Arap harfleriyle yazılmaya devam etmiş, ardından Latin alfabesi bu yazım sisteminin yerine geçmiştir.³

Yukarıdaki açıklamalardan, Arapçanın Türkçe üzerindeki etkisinin pek çok alanda, özellikle hukuk alanında belirginleştiği anlaşılmaktadır. Bu çalışmada, Arapça kökenli bazı Türkçe hukuk terimlerini örneklerle açıklayarak, bu terimlerin her iki dilde nasıl kullanıldığını inceleneyecektir. Söz konusu kelimeler, Türk alfabesine göre sıralanacaktır.

Adalet "عَدَالَة": Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede hak ve hukukta uygunluk, bu alandaki uygulamaları yürüten kuruluşlar ve uyum anlamlarına gelir.⁴ Arapçadaki "عدل" kökünden türetilmiş bir mastar olup, "adalet" anlamında kullanılır ve "toplumsal adalet" gibi ifadelerde yer alır.⁵

Adil "عَادِل": Arapça bir kelime olup, Türkçede adaletten, haktan ayrılmayan anlamına kullanılır.⁶ Arapçadaki "عدل" kökünden türetilmiş bir ism-i fâil olup, adâletle hükmeden kişi anlamına gelir.⁷

Akit "عَقْد": Arapça bir kelime olup, Türkçede "sözleşme, kontrat ve nikâh" anlamlarına gelir.⁸ Arapçadaki "عقد" kökünden türetilmiş bir mastar olup, aynı anlamda Arapçada da kullanılır.⁹

Af "عَفْو": Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede de kullanılan bir terimdir. Hukuki bağlamda, bir suç işleyen kimsenin takibi ve cezalandırılması suretiyle toplumsal kuvvete taallûk eden hakkın

¹Ali Akar, "Arapça – Türkçe Arasındaki Sözcük İlişkileri", *Karadeniz Uluslararası Sosyal Bilimleri Dergisi*, 8(Aralık 2010), 13.

²Aya Nasr Mohammed Elkatrey, "Asıl Manası Dışında Türkçeye Dâhil Olan (Giren) Arapça Kelimelerin İncelenmesi", *el-Mecelletu'l-İlmiyyetu'l-Muhakemetu li-Riaseti's-Şu'uni'd-Diniyyeti't-Turkiyye*, 2 (Haziran 2020), 139.

³Ahmed Tûfik el-Medanî, "el-Vucûd el-'Arabî fi el-Lughah el-Turkiyye", *Mecma' el-Lughah el-'Arabiyyah*, 36, (Kasım1975), 131.

⁴Emrullah İşler - İbrahim Özey, *Türkçe-Arapça Kapsamlı Sözlüğü*, (Ankara, 2012), 11.

⁵Cubrân Mes'ûd, *Mu'cem el-Râ'id*, (el-Tib'a el-Sâbi'a, Lubnân: Dâr el-'İlm lil-Milîyîn, 1992), 542.

⁶Ahmet Doğan, *Büyük Türkçe Sözlük*, (Ankara: Akçağ Yayınları, 2013), 29

⁷Ahmed Mukhtâr 'Umar, *Mu'cem el-Lughah el-'Arabiyyah el-Mu'âşirah*, el-Mücellled el-Sânî, el-Ṭib'ah el-Ülâ, (el-Kâhire: 'Âlem el-Kutub, 2008), 1466.

⁸İşler - Özey, *Kapsamlı Sözlük*, 32

⁹Mes'ûd, *Mu'cem el-Râ'id*, 558.

kullanılmasından adalet veya genel menfaat düşünceleriyle tamamen veya genel menfaat düşünceleriyle tamamen veya kısmen vazgeçilmesi anlamına gelir.¹⁰ Aynı zamanda, "Devlet başkanının hükümlüye verilen cezaı kaldırması" şeklinde tanımlanabilir. Arapçada, "عَفَا" kökünden türetilmiş bir isim olup, Arapçada da benzer şekilde kullanılmaktadır.¹¹

Bâtıl "بَاطِل": Arapça kökenli bir kelime olup Türkçede, gerek şekle riayet olunmaması ve gerek adaba, ahlâka, amme intizamına veya şahsiyete müteallik hükümlere aykırı bulunması dolayısıyla hükümsüz olan hukuki muamelelerin durumları ifade eder.¹² Arapçada "بَطَلَ" kökünden türetilmiş bir mastar olup, Arapçada da aynı anlamda kullanılmaktadır.¹³

Cânî "جَانِي": Arapça kökenli bir kelime olup Türkçede genellikle "kendisinden cinayet çıkan şahıs, kâtil" anlamında kullanılmaktadır.¹⁴ Arapçada "جَنَى" kökünden türetilmiş bir ism-i fâil olup "suç işleyen, özellikle cürüm veya cinayet işleyen kişi" anlamına gelir. Arapçada olduğu gibi Türkçede de benzer anlamda kullanılır.¹⁵

Celse "جَلْسَة": Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede özellikle mahkemelerde bir muhakemenin veya duruşmanın gerçekleştirilmesi ile çeşitli meclislerde ve bey'etlerde müzakerelerin yapılması amacıyla, yeter sayı (nisap) çerçevesinde üyelerin bir araya geldiği toplantıyı ifade eder.¹⁶ Arapçada "جَلَسَ" kökünden türetilmiş olup, bir defaya mahsus oturma eylemini ifade eden ism-i merre türündedir. Arapçada da aynı anlamda kullanılır.¹⁷

Cevap "جَوَاب": Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede mahkeme usulünde; davacının davada ileri sürdüğü vakıalar, bunların hukuki sonuçları ve davanın genel durumu hakkında, davalı tarafından hâkime karşı yapılan yazılı veya sözlü beyanı ifade eder.¹⁸ Arapçada ise kelime, bir soruya veya mesaja verilen karşılık anlamına gelir. Her iki dilde de temel olarak karşılık verme, yanıt oluşturma anlamında kullanılmaktadır.¹⁹

Ceza "جَزَاء": Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede bir suç işlediği için bir kimsenin hayatı, hürriyeti, malı veya izzet-i nefsi üzerinde, devletin sınırlayıcı ve kısıtlayıcı nitelikte aldığı ve uyguladığı tedbirleri ifade eder.²⁰ Arapçada ise "جَزَى" kökünden türetilmiş bir mastar olup, hem ödül hem de ceza anlamında, yani olumlu ya da olumsuz bir karşılık verme şeklinde kullanılmaktadır. Bu yönüyle Arapçada daha geniş anlamlıdır.²¹

Cinâyet "جَنَايَة": Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede can veya uzuvlara karşı işlenen her türlü yasak fiil olarak tanımlanır; nefis ve beden hakkında kısas veya tazminat gerektirecek şekilde yapılan saldırı anlamına gelir.²² Arapçada "جَنَى" kökünden türetilmiş bir mastar olup, "can veya uzuvlara yönelik suç" anlamında kullanılır. Arapçada da benzer şekilde hem genel hem özel anlamda cezai fiilleri tanımlamak için kullanılmaktadır.²³

Delil "دَلِيل": Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede "burhan, kanıt" anlamında kullanılmakta olup²⁴, Arapçada da aynı anlamı taşımaktadır.²⁵

¹⁰ Türk Hukuk Kurumu, *Türk Hukuk Lûgatı*, (Başbakanlık Basımevi, 1991), 6.

¹¹ Mukhtâr 'Umar, *Mu'cem el-Lugha el-'Arabîyah el-Mu'âşirah*, el-Mücellled el-Sânî, 1523.

¹² Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 32.

¹³ Mukhtâr 'Umar, *Mu'cem el-Lugha el-'Arabîyah el-Mu'âşirah*, el-Mücellled el-Evvel, 129.

¹⁴ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 46.

¹⁵ Mukhtâr 'Umar, *Mu'cem el-Lugha el-'Arabîyah el-Mu'âşirah*, el-Mücellled el-Evvel, 408.

¹⁶ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, s. 47.

¹⁷ Mukhtâr 'Umar, *Mu'cem el-Lugha el-'Arabîyah el-Mu'âşirah*, el-Mücellled el-Evvel, 384.

¹⁸ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 49.

¹⁹ Mes'ûd, *Mu'cem el-Râ'id*, 385.

²⁰ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 49.

²¹ Nasr Mohammed Elkatrey, "Asıl Manası Dışında Türkçeye Dâhil Olan (Giren) Arapça Kelimelerin İncelenmesi", 143.

²² Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 54.

²³ Mukhtâr 'Umar, *Mu'cem el-Lugha el-'Arabîyah el-Mu'âşirah*, el-Mücellled el-Evvel, 409.

²⁴ İşler ve Özay, *Kapsamlı Sözlük*, 306.

²⁵ Mes'ûd, *Mu'cem el-Râ'id*, 364.

Ehliyet “أَهْلِيَّة”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede hukuk süjesinin haklara sahip olabilmesi, bu hakları kullanabilmesi ve görev, yükümlülük ile sorumlulukları üstlenebilme durumunu ifade eder. Bu kavram; medeni ehliyet, cezai ehliyet, siyasi ehliyet, evlenme ehliyeti ve ticari ehliyet gibi farklı alanlarda kullanılır.²⁶ Arapçada ise, “أَهْلٌ” kökünden türemiş masdar-ı sinâî olup, aynı anlamı taşımaktadır.²⁷

Emânet “أَمَانَةٌ”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede tekil bir biçimde kullanılmakta ve korunmak ya da birine geçici olarak bırakılan eşya anlamında emanet ya da vedia kavramını ifade etmektedir. ²⁸ Arapçada ise bu kelimenin çoğulu “أَمَانَاتٌ”, tekili ise “أَمَانَةٌ” şeklindedir ve her iki dilde de benzer anlamlarda kullanılmaktadır.²⁹

Fâil “فَاعِلٌ”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede hukuki sonuç doğuran bir fiili gerçekleştiren kişiyi ifade eder.³⁰ Arapçada ise bu kelime, “فَعَلَ” kökünden türetilmiş bir ism-i fâil (özne) olup, eylemi gerçekleştiren, yani icra eden kişi anlamına gelmektedir.³¹

Fasıl “فَصْلٌ”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede bölüm, kısım veya evre anlamlarında kullanılmaktadır.³² Arapçada ise aynı anlamlara ek olarak, iki şey arasındaki engel ya da sınırı ifade etmek için de kullanılmaktadır.³³

Fesat “فَسَادٌ”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede Teşkilât-ı Esâsiye Kanunu'nun tamamını veya bir kısmını değiştirmeye, bozmaya veya görevini yapmaktan alıkoymaya yönelik, sözlü, yazılı ve fiili olarak yapılan teşvikleri ifade eder. ³⁴ Arapçada ise bu kelime, “فَسَدٌ” kökünden türetilmiş bir mastar olup, her iki dilde de benzer şekilde bozgunculuk, düzeni bozma ya da fesat çıkarma anlamlarında kullanılmaktadır.³⁵

Fesih “فَسَخٌ”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede hukuki bir muamelenin irade ile ortadan kaldırılması anlamında kullanılmaktadır.³⁶ Arapçada ise “فَسَخٌ” kökünden türetilen bir mastar olup, aynı anlamda kullanılmaktadır.³⁷

Fidye “فِدْيَةٌ”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede bir geminin düşman veya deniz haydutları tarafından durdurulması durumunda, gemi ve yükünü kurtarmak amacıyla verilen şeyleri ifade eder.³⁸ Arapçada ise, fidye karşılığında verilen para veya başka bir şey anlamında kullanılmaktadır.³⁹

Fıkra “فِكْرَةٌ”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede hukuk metinlerinde alt başlıklarla ayrılarak detaylandırılan her bir bölümü ifade etmek için kullanılır.⁴⁰ Arapçada ise, omurga zincirinin her bir omuru, seçilmiş bir söz parçası ya da sözdeki ince anlam ve nüktayı ifade etmek için kullanılır.⁴¹

Haciz “حَجَزٌ”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede borcun ödenmesi amacıyla icra dairesi tarafından borçlunun malvarlığına, maaşına veya mülklerine el konulması anlamında kullanılır.⁴² Arapçada ise “حَجَزٌ” kökünden türetilmiş bir mastar olup, aynı anlamda kullanılmaktadır.⁴³

Hak “حَقٌّ”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede hukuk düzeni tarafından şahıslara tanınmış olan yetkilerdi.⁴⁴ Arapçada ise, doğru sözlülük anlamına gelir ve batılın zıttı olarak kullanılır.⁴⁵

²⁶ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 81.

²⁷ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lughâ el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücellled el-Evvel, 136.

²⁸ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 83.

²⁹ Mes’ûd, *Mu’cem el-Râ’id*, 123.

³⁰ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 91.

³¹ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lughâ el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücellled el-Evvel, 1726.

³² TC adalet bakanlığı Hukuk Sözlüğü (T.C. Adalet), “<https://sozluk.adalet.gov.tr/fas%c4%b1/>”, (Erişim 3 Mart 2025).

³³ Mecma’ el-Luğa el-‘Arabiyya, *el-Mu’cem el-vecîz*, (el-Kâhire: el-Hay’a el-‘Âmma li-Şu’ûn el-Maţâbi’ el-Amîriyye, 1996), 473.

³⁴ Türk Hukuk Kurumu, *Türk Hukuk Lûgatı*, s. 94.

³⁵ Mecma’ el-Luğa el-‘Arabiyya, *el-Mu’cem el-vecîz*, 471.

³⁶ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 95.

³⁷ Mecma’ el-Luğa el-‘Arabiyya, *el-Mu’cem el-vecîz*, 471.

³⁸ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 96.

³⁹ Mes’ûd, *Mu’cem el-Râ’id*, 596.

⁴⁰ İşler - Özay, *Kapsamlı Sözlük*, 422.

⁴¹ Mes’ûd, *Mu’cem el-Râ’id*, 605.

⁴² İşler - Özay, *Kapsamlı Sözlük*, 488.

⁴³ Mecma’ el-Luğa el-‘Arabiyya, *el-Mu’cem el-vecîz*, 449.

⁴⁴ T.C. Adalet, “<https://sozluk.adalet.gov.tr/hak/>”, (Erişim 3 Mart 2025).

⁴⁵ Şâlih el-Şâlih - Emine el-Ahmed, *el-Mu’cem el-Şâfi fi el-Luğa el-‘Arabiyya*, (el-Riyâd, 1401 H), 128.

Hâkim “حَاكِم”: Arapça kökenli bir kelime olup Türkçede mevcut ya da ileride ortaya çıkabilecek hukuki bir ihtilafı çözmek üzere özel olarak seçilen kişiyi ifade eder.⁴⁶ Arapçada ise, “حَكَم” kökünden türetilmiş bir fail ismi olup, aynı anlamda kullanılmaktadır.⁴⁷

Hapis “حَبَس”: Arapça kökenli bir kelime olup Türkçede cürümlere mahsus ve hürriyeti bağlayıcı bir ceza olup süresi üç günden yirmi yıla kadar değişmektedir.⁴⁸ Arapçada ise “حَبَسَ” kökünden türeyen bir mastardır ve hapis yeri, yani cezaevi anlamına gelir.⁴⁹

Hazine “خَزِينَة”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede devletten ayrı bir şahsiyet teşkil etmemekle beraber, bir taraftan bütçenin tatbikine müteallik ameliyeleri, diğer taraftan ise âmme masraf ve gelirlerinin zaman itibarıyla tetabukunu temin eden merkezî bir teşekküldür.⁵⁰ Aynı anlamda Arapçada da kullanılmaktadır.⁵¹

Hukuk “حَقُوق”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede içtimai hayat nizamının muhafaza ve idamesi için cemiyet azası sıfatıyla fertlerle fertler veya cemiyetle- yani devlet- fertler yahut muhtelif devletlerarasındaki münasebetleri tanzim eden usul ve kaidelerdir.⁵² Arapçada ise “حَقٌّ” kelimesinin çoğuludur ve Arapçada da aynı anlamda kullanılır.⁵³

Husumet “حُصُومَة”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede bir davanın ikamesiyle birlikte davacı ile müddeialeyh arasında meydana gelen durumu ifade eder.⁵⁴ Arapçada ise “حَصَمَ” kökünden türetilmiş bir mastardır ve aynı anlamda kullanılır.⁵⁵

Hüküm “حُكْم”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede hâkimin, tahkikat ve yargılama sonucunda taraflara yüklenen yükümlülükleri, görevleri, tanınan hak ve yetkileri ortaya koyan beyanı; yani uyuşmazlığı ve ihtilafı sona erdiren karardır.⁵⁶ Arapçada “حَكَم” kökünden türetilmiş bir mastardır ve Arapçada da aynı anlamda kullanılır.⁵⁷

İslah “إِصْلَاح”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede taraflardan birinin usule ilişkin olarak yaptığı bir işlemi tamamen veya kısmen ortadan kaldırması ya da bunun yerine başka bir işlem yapmasıdır. Bu durumda, işlemi yapan tarafın belirleyeceği noktadan itibaren usule ilişkin tüm işlemlerin yapılmamış sayılması gerekir.⁵⁸ Arapçada “أَصْلَحَ” kökünden türetilmiş bir mastardır ve Arapçada da düzeltme, iyileştirme; yani ihtilafı taraflar arasında uzlaştırma anlamında kullanılır.⁵⁹

İcar “إِجَار”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede icar akdi, diğer adıyla icar mukavelesi; kiraya verenin, kiracının ödediği veya ödemeyi taahhüt ettiği bir bedel karşılığında, bir şeyin veya bir hakkın kullanılmasını ya da ondan yararlanılmasını belirli bir süre için kiracıya bırakmayı taahhüt ettiği bir sözleşmedir.⁶⁰ Arapçada da aynı anlamda kullanılır.⁶¹

İcra “إِجْرَاء”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede borçlunun alacaklıya karşı yükümlü olduğu şeyi yargı makamı aracılığıyla yerine getirmesi anlamında kullanılır; bu işlemi yürüten yetkili yargı merciini de

⁴⁶ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 111.

⁴⁷ el-Şâlih - el-Ahmed, *el-Mu'cem el-Şâfi fi el-Luğa el-'Arabîyya*, 129.

⁴⁸ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 116.

⁴⁹ Mes'ûd, *Mu'cem el-Râ'id*, 293.

⁵⁰ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 123.

⁵¹ Mukhtâr 'Umar, *Mu'cem el-Lugha el-'Arabîyah el-Mu'âşirah*, el-Mücellled el-Evvel, 640.

⁵² T.C. Adalet, “<https://sozluk.adalet.gov.tr/hukuk>”, (Erişim 3 Mart 2025).

⁵³ Mes'ûd, *Mu'cem el-Râ'id*, 311.

⁵⁴ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 134.

⁵⁵ Mes'ûd, *Mu'cem el-Râ'id*, 337.

⁵⁶ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 136.

⁵⁷ Mes'ûd, *Mu'cem el-Râ'id*, 312.

⁵⁸ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 167.

⁵⁹ Mukhtâr 'Umar, *Mu'cem el-Lugha el-'Arabîyah el-Mu'âşirah*, el-Mücellled el-Sânî, 1312.

⁶⁰ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 140.

⁶¹ Mukhtâr 'Umar, *Mu'cem el-Lugha el-'Arabîyah el-Mu'âşirah*, el-Mücellled el-Evvel, 65.

ifade eder.⁶² Arapçada ise “أَجْرَى” kökünden türetilmiş bir mastardır ve bir işi yürütme, bir adım atma veya bir işlemi gerçekleştirme anlamında kullanılır.⁶³

İdam “إعدام”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede kanunen verilen bir hükümle öldürme ya da idam etme anlamına gelir.⁶⁴ Arapçada ise “أَعْدَمَ” kökünden türetilmiş bir mastardır ve Arapçada da aynı anlamda kullanılır.⁶⁵

İfade “إفادة”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede olayla ilgili olarak tanıkların ve sanıkların yargı mercileri önünde verdikleri sözlü beyanları ifade etmek için kullanılır.⁶⁶ Arapçada ise “أَفَادَ” kökünden türetilmiş bir mastardır; belirli bir durumu belgeleyen, resmi bir makam tarafından verilen resmi belge, yeminle verilen ve daha sonra kullanılmak üzere kayda geçirilen ifade anlamında da kullanılır.⁶⁷

İflas “إفلاس”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede iflâsın açılmasıyla birlikte, müflisin haczedilebilen tüm malvarlığı, hakları ve borçları –nerede bulunursa bulunsun– bir masa (tereke) oluşturur ve alacakların ödenmesine tahsis edilir.⁶⁸ Arapçada “أَفْلَسَ” kökünden türetilmiş bir mastardır ve Arapçada da aynı anlamda kullanılır.⁶⁹

İftira “إفتراء”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede bir kimsenin suçsuz olduğunu bildiği bir şahsa suç isnat etmesidir.⁷⁰ Arapçada ise “إِفْتَرَى” kökünden türetilmiş bir mastardır ve Arapçada da aynı anlamda kullanılır.⁷¹

İhbar “إخبار”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede Bir hakka, bir yükümlülüğe veya kamuya ilişkin olmak üzere, bir ya da birden fazla kişi tarafından sözlü ya da yazılı olarak yapılan beyandır.⁷² Arapçada ise “أَخْبَرَ” kökünden türetilmiş bir mastardır ve Arapçada da aynı anlamda kullanılır.⁷³

İhmal “إهمال”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede Dikkatsizlik ve özensizlikten kaynaklanan kusur; ihmalkârlık; gerekli özeni göstermeme durumudur.⁷⁴ Arapçada ise “أَهْمَلَ” kökünden türetilmiş bir mastardır ve Arapçada da aynı anlamda kullanılır.⁷⁵

İhtilas “إختلاس”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede bir aşırma, çalma, zimmetine geçirme anlamlarında kullanılır.⁷⁶ Arapçada “اِخْتَلَسَ” kökünden türemiş bir mastardır ve Arapçada da aynı anlamda kullanılır.⁷⁷

İkrah “إكراه”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede bir kimseyi tehdit ve korkutma yoluyla, rızası olmaksızın, haksız yere bir işi yapmaya zorlamaya 'ikrah' denir. Bu, biri 'ikrah-ı mülci', diğeri 'ikrah-ı gayrimülci' olmak üzere iki kısma ayrılır.⁷⁸ Arapçada “أَكْرَهَ” kökünden türetilmiş bir mastardır ve Arapçada da aynı anlamda kullanılır.⁷⁹

İkrar “إقرار”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede aleyhine hukuki sonuçlar doğurabilecek maddi veya hukuki bir vakianın doğruluğunu kabul ve tasdik etme anlamında kullanılır.⁸⁰ Arapçada “أَقَرَّ” kökünden türemiş bir mastardır ve Arapçada da aynı anlamda kullanılır.⁸¹

⁶² İşler - Özay, *Kapsamlı Sözlüğü*, 545

⁶³ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücellled el-Evvel, 367.

⁶⁴ İşler - Özay, *Kapsamlı Sözlük*, 551.

⁶⁵ Mes’ûd, *Mu’cem el-Râ’id*, 91.

⁶⁶ İşler - Özay, *Kapsamlı Sözlük*, 552.

⁶⁷ Nasr Mohammed Elkatrey, “Asıl Manası Dışında Türkçeye Dâhil Olan (Giren) Arapça Kelimelerin İncelenmesi”, 149.

⁶⁸ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 148.

⁶⁹ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücellled el-Sânî, 1739.

⁷⁰ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 149.

⁷¹ Mes’ûd, *Mu’cem el-Râ’id*, 100.

⁷² Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 149.

⁷³ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücellled el-Evvel, 607.

⁷⁴ T.C. Adalet, “<https://sozluk.adalet.gov.tr/ihmal>”, (Erişim 3 Mart 2025).

⁷⁵ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücellled el-Sâlis, 2367.

⁷⁶ Doğan, A., *Büyük Türkçe Sözlük*, 538.

⁷⁷ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücellled el-Evvel, 678.

⁷⁸ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 154.

⁷⁹ Mes’ûd, *Mu’cem el-Râ’id*, 113.

⁸⁰ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 155.

⁸¹ Mes’ûd, *Mu’cem el-Râ’id*, 107.

İlan “إعلان”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede hukuki bir muamele veya kararın, ilgililer tarafından öğrenilmesini sağlamak ya da öğrendiklerinin kabulünü temin etmek amacıyla, herkesin bilgisine sunulması ve yayılmasıdır. Bu işlem, gazetelerde yayımlama, ilgili sicile kaydetme veya umuma açık bir yere asma yoluyla gerçekleştirilir.⁸² Arapçada “أعلن” kökünden türetilmiş bir mastardır ve Arapçada da aynı anlamda kullanılır.⁸³

İmza “إمضاء”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede bir vesikadaki beyan ve taahhütlerin geçerliliğini göstermek amacıyla, bir kişinin ismi yerine kullandığı ve belge altına mutat şekilde koyduğu yazıya “imza” denir.⁸⁴ Arapçada “أَمَضَى” kökünden türetilmiş bir mastardır ve Arapçada da aynı anlamda kullanılır.⁸⁵

İntihar “إنتحار”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede bir şahsın kendini öldürme eylemini ifade eder.⁸⁶ Arapçada “أنتحر” kökünden türetilmiş bir mastardır ve Arapçada da aynı anlamda kullanılır.⁸⁷

İntikal “انتقال”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede bir mal üzerindeki tasarruf hakkının, kanunla belirli kimselere geçmesi anlamında kullanılır.⁸⁸ Arapçada “أنتقل” kökünden türetilmiş bir mastardır ve Arapçada da aynı anlamda kullanılır.⁸⁹

İptal “إبطال”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede hukuki bir mahiyeti haiz herhangi bir karar veya fiilin hükümsüzlüğünü sağlamak amacıyla açılan davayı ifade eder.⁹⁰ Arapçada “أبطل” fiilinin mastarıdır ve Arapçada da aynı anlamda kullanılır.⁹¹

İspat “إثبات”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede ihtilâf konusu olan maddi veya hukuki vakanın varlığı ya da yokluğu hususunda hâkime kanaat verecek delil ve karineleri sunmak, hâkimin kanaatini bu doğrultuda şekillendirmektir.⁹² Arapçada “أثبت” fiilinin mastarıdır ve Arapçada da aynı anlamda kullanılır.⁹³

İstiklal “استقلال”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede bir devletin, başka bir devletin kendi dâhili ve harici işlerine müdahalesini bertaraf etme hakkını ifade eder.⁹⁴ Arapçada “أستقل” fiilinin mastarıdır ve Arapçada da aynı anlamda kullanılır.⁹⁵

İsticvap “استجواب”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede “sorguya çekme” veya “sorguya çekilme” anlamında kullanılır.⁹⁶ Arapçada “أستجوب” fiilinin mastarıdır ve Arapçada da aynı anlamda kullanılır.⁹⁷

İsyan “عصيان”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede isyan, birçok kişinin cebir ve şiddet kullanarak devlet kuvvetlerine karşı gelmesidir.⁹⁸ Arapçada “أعصى” fiilinin mastarıdır ve Arapçada da aynı anlamda kullanılır.⁹⁹

İtiraz “اعتراض”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede bir fikri ya da bir hükmü kabul etmeyip çürütmeye kalkışmayı ifade eder.¹⁰⁰ Arapçada “أعترض” fiilinin mastarıdır ve Arapçada da aynı anlamda kullanılır.¹⁰¹

⁸² Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 158.

⁸³ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücellled el-Sâlis, 1545.

⁸⁴ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 161.

⁸⁵ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücellled el-Sâlis, 2106.

⁸⁶ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 163.

⁸⁷ Mes’ûd, *Mu’cem el-Râ’id*, 132.

⁸⁸ T.C. Adalet, “<https://sozluk.adalet.gov.tr/Harf/1?Sayfa=4>”, (Erişim 3 Mart 2025).

⁸⁹ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücellled el-Sâlis, 2273.

⁹⁰ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 164.

⁹¹ Mes’ûd, *Mu’cem el-Râ’id*, 14.

⁹² Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 168.

⁹³ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücellled el-Evvel, 310.

⁹⁴ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 170.

⁹⁵ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücellled el-Sâlis, 1853.

⁹⁶ T.C. Adalet, “<https://sozluk.adalet.gov.tr/isticvap>”, (Erişim 3 Mart 2025)

⁹⁷ Mes’ûd, *Mu’cem el-Râ’id*, 56.

⁹⁸ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 173.

⁹⁹ Mes’ûd, *Mu’cem el-Râ’id*, 553.

¹⁰⁰ Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca –Türkçe Ansiklopedi Lûgat*, 6. Baskı, (Ankara: Aydın Kitapevi, 1984), s. 563.

¹⁰¹ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücellled el-Sâlis, 1482.

İntizâm “إِنْتِظَام”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede "düzenli, düzgün olma; düzen; çekidüzen" anlamlarında kullanılır.¹⁰² Arapçada “إِنْتِظَمَ” fiilinin mastarıdır ve Arapçada da aynı anlamda kullanılır.¹⁰³

İsnad “إِسْنَاد”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede bir şeyi veya bir işi birisi için yaptı diyebilme; bir şeye dayandırma; yükleme anlamında kullanılır.¹⁰⁴ Arapçada “أَسْنَدَ” fiilinin mastarıdır ve Arapçada da aynı anlamda kullanılır.¹⁰⁵

Kabul “قَبُول”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede icabın karşı tarafça olumlu şekilde kabul edilmesi anlamında kullanılır.¹⁰⁶ Arapçada “قَبِلَ” fiilinin mastarıdır ve Arapçada da aynı anlamda kullanılır.¹⁰⁷

Kadı “قَضِي”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede dava ve ihtilafları çözmek ve karara bağlamak üzere veliyyü’l-emir tarafından atanan kişiyi ifade eder.¹⁰⁸ Arapçada “قَضَى” fiilinin mastarıdır ve Arapçada da aynı anlamda kullanılır.¹⁰⁹

Kanun “قَانُون”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede yasama organı tarafından belirli şekillere uyularak tanzim edilen ve yürürlüğe girmesinden itibaren toplum için uyulması zorunlu olan genel, soyut ve kalıcı kuralları ifade eder.¹¹⁰ Aynı anlamda Arapçada da kullanılır.¹¹¹

Karar “قَرَار”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede teşri, idari müesseseler ve makamlar veya hükmi şahıslar topluluğundan çıkan ve hukuki durum oluşturan veya ifade eden açıklamadır.¹¹² Arapçada “قَرَّرَ” fiilinin mastarıdır ve Arapçada da aynı anlamda kullanılır.¹¹³

Karine “قَرِينَة”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede malum olan bir vakadan, malum olmayan başka bir vakayı istidlâl etmektir.¹¹⁴ Aynı anlamda Arapçada da kullanılır.¹¹⁵

Kast “قَصْد”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede uygun olmadığını bilerek yapılan eylemi ifade eder.¹¹⁶ Arapçadaki “قَصَدَ” kökünden türetilmiş bir mastar olup, aynı anlamda Arapçada da kullanılır.¹¹⁷

Katil “قَاتِل”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede insan öldüren kişi için kullanılır.¹¹⁸ Arapçada ise “قَتَلَ” kökünden türetilmiş bir ism-i fâili olup, aynı anlamda kullanılır.¹¹⁹

Kaza “قَضَاء”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede geniş anlamda “yargı”; hakkın bizzat kullanılmasına meydan vermemek ve bu suretle hukuk düzeninin bozulmasını önleyerek düzeni korumaya yönelik devlet faaliyetidir.¹²⁰ Arapçada da aynı anlamda kullanılır.¹²¹

Kefalet “كَفَالَة”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede bir borcun borçlu tarafından ödenmesinin üçüncü bir şahıs tarafından alacaklıya karşı garanti edilmesi akdini ifade eder.¹²² Arapçada ise “كَفَلَ” kökünden türetilmiş bir mastar olup, aynı anlamda kullanılır.¹²³

¹⁰² T.C. Adalet,” <https://sozluk.adalet.gov.tr/intizam>”, (Erişim 3 Mart 2025).

¹⁰³ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, -Mücelled el-Sâlis, 2235.

¹⁰⁴ T.C. Adalet,” <https://sozluk.adalet.gov.tr/isnad>”, (Erişim 3 Mart 2025).

¹⁰⁵ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücelled el-Sâlis, 1117.

¹⁰⁶ T.C. Adalet,” <https://sozluk.adalet.gov.tr/kabul>”, (Erişim 3 Mart 2025).

¹⁰⁷ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücelled el-Sâlis, 1772.

¹⁰⁸ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 182.

¹⁰⁹ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücelled el-Sâlis, 1830.

¹¹⁰ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 184.

¹¹¹ Mes’ûd, *Mu’cem el-Râ’id*, 617.

¹¹² Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 190.

¹¹³ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücelled el-Sâlis, 1796.

¹¹⁴ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 192.

¹¹⁵ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücelled a el-Salis, 1806.

¹¹⁶ T.C.,” <https://sozluk.adalet.gov.tr/kabul>”, (Erişim 3 Mart 2025).

¹¹⁷ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücelled el-Salis, 1820.

¹¹⁸ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 193.

¹¹⁹ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücelled el-Salis, 1775.

¹²⁰ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 194.

¹²¹ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücelled el-Sâlis, 1830.

¹²² Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 197.

¹²³ Mes’ûd, *Mu’cem el-Râ’id*, 670.

Kefil “كفيل”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede kefalet veren kişiyi ifade eder.¹²⁴ Arapçada da aynı anlamda kullanılır.¹²⁵

Kusur “قصور”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede tazminat sorumluluğunu gerektiren bir davranış biçimini ifade eder. Bu davranış, ya haksız bir fiil şeklinde ya da sözleşmeye aykırı bir şekilde ortaya çıkar.¹²⁶ Arapçada ise “قصر” kökünden türetilmiş bir mastar olup, aynı anlamda kullanılır.¹²⁷

Madde “مادة”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede kanun, tüzük vb. metinlerde sayılarla ifade edilen kısımlar genellikle “bend” olarak adlandırılır.¹²⁸ Arapçada da aynı anlamda kullanılır.¹²⁹

Mahkeme “محكمة”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede davanın hükme bağlandığı yeri ifade eder.¹³⁰ Arapçada da aynı anlamda kullanılır.¹³¹

Mahkûm “محكوم”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede mahkeme tarafından kesin hükümle cezalandırılan kişiyi, yani hükümlüyü ifade eder.¹³² Arapçada ise “حكم” kökünden türetilmiş bir ism-i mef’ûldur ve aynı anlamda kullanılır.¹³³

Mahlûl “محلول”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede mirasçısı olmayan bir taşınmazın devlet hazinesine geçmesini ifade eder.¹³⁴ Arapçada ise “حل” kökünden türetilmiş bir ism-i mef’ûldur ve iki ya da daha fazla maddeden oluşan homojen bir karışımı ifade eder. Bu maddeler katı, sıvı, gaz ya da bu hallerin bir karışımı olabilir.¹³⁵

Mahpus “محبوس”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede cezaevinde mahkûm olduğu cezayı çeken kimse anlamında kullanılır.¹³⁶ Arapçada “حبس” fiilinin ism-i mef’ûldur ve Arapçada da aynı anlamda kullanılır.¹³⁷

Maktul “مقتول”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede kasten öldürülen kişi anlamında kullanılır.¹³⁸ Arapçada “قتل” fiilinin ism-i mef’ûldur ve Arapçada da aynı anlamda kullanılır.¹³⁹

Mal “مال”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede hakikî veya hükmî bir kişinin mülkiyetinde bulunan taşınır ya da taşınmaz varlıkların bütünü (varlık, servet, para, ticaret eşyası gibi) anlamında kullanılır.¹⁴⁰ Arapçada da aynı anlamda kullanılmaktadır.¹⁴¹

Mecelle “مجلة”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede İslam şeriatının muameleler bölümünün yazıya geçirilmesiyle oluşan kanun kitabı anlamında kullanılır.¹⁴² Arapçada ise, resimli genel veya belli bir sanat dalına yönelik, düzenli aralıklarla yayımlanan fakat günlük olmayan dergi anlamına gelir: “Haftalık/bilimsel/ aylık dergi”.¹⁴³

¹²⁴ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 197.

¹²⁵ Mes’ûd, *Mu’cem el-Râ’id*, 671.

¹²⁶ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 208.

¹²⁷ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücelled el-Sâlis, 1822.

¹²⁸ Mehmet Doğan, *Büyük Türkçe sözlüğü*, 10. Baskı, (yeni şafak, 1994), 725.

¹²⁹ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücelled el-Sâlis, 2077.

¹³⁰ Doğan, M., *Büyük Türkçe sözlüğü*, 728.

¹³¹ Mes’ûd, *Mu’cem el-Râ’id*, 719.

¹³² Doğan, M., *Büyük Türkçe sözlüğü*, 728.

¹³³ Mes’ûd, *Mu’cem el-Râ’id*, 719.

¹³⁴ Doğan, M., *Büyük Türkçe sözlüğü*, 728.

¹³⁵ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücelled el-Evvel, 552.

¹³⁶ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 213.

¹³⁷ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücelled el-Evvel, 435.

¹³⁸ T.C. Adalet, “<https://sozluk.adalet.gov.tr/maktul>”, (Erişim 3 Mart 2025).

¹³⁹ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücelled el-Sâni, 1774.

¹⁴⁰ T.C. Adalet, “<https://sozluk.adalet.gov.tr/mal>”, (Erişim 3 Mart 2025).

¹⁴¹ Mes’ûd, *Mu’cem el-Râ’id*, 706.

¹⁴² Doğan, M., *Büyük Türkçe sözlüğü*, s. 748.

¹⁴³ Nasr Mohammed Elkatrey, “Asıl Manası Dışında Türkçeye Dâhil Olan (Giren) Arapça Kelimelerin İncelenmesi”, 155.

Meşru “مَشْرُوع”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede hukuk düzenine uygun bir durumu veya davranışı ifade eden bir terimdir; örneğin, meşru çocuk veya meşru müdafaa.¹⁴⁴ Arapçada ise “شَرَعَ” kökünden türetilmiş bir ism-i mef’ûl olup, Arapçada da aynı anlamda kullanılır.¹⁴⁵

Miras “مِيرَاث”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede bir kişinin ölümü anında mirasçılara ve musalehlere intikal edebilecek tüm malvarlığı unsurlarını- yani mallarını, haklarını, borçlarını ve hukuki durumlarını- ifade eder.¹⁴⁶ Arapçada da aynı anlamda kullanılmaktadır.¹⁴⁷

Merhun “مَرْهُون”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede rehin verilen veya rehine olarak konulan şeyi ifade eder.¹⁴⁸ Arapçada ise “رَهْنٌ” kökünden türetilmiş bir ism-i mef’ûldur ve Arapçada da aynı anlamda kullanılır.¹⁴⁹

Muaccel “مُؤَجَّل”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede "peşin" yani hemen ödenmesi gereken miktar anlamında kullanılır.¹⁵⁰ Arapçada ise “أَجَلٌ” kökünden türetilmiş bir ism-i mef’ûldur ve genellikle daha sonra ödenen, ertelenmiş miktarı ifade eder.¹⁵¹

Muhami “مُحَامٍ”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede savunan veya koruyan kişi anlamında kullanılır.¹⁵² Arapçada ise “حَامِي” kökünden türetilmiş bir ism-i fâildir ve Arapçada da aynı anlamda kullanılır.¹⁵³

Mübâşir “مُبَاشِر”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede mahkemede hâkim önüne çıkması gereken kişiyi çağıran kişi anlamında kullanılır.¹⁵⁴ Arapçada ise “بَاشِرٌ” kökünden türetilmiş bir ism-i fâildir ve Arapçada da amacı gerçekleştiren, isteneni yerine getiren veya bir şeyi bir şeye bağlayan anlamında kullanılır.¹⁵⁵

Müebbet “مُؤَبَّد”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede süresiz, bitmeyen bir cezayı ifade eder.¹⁵⁶ Arapçada ise “أَبَدٌ” kökünden türetilmiş bir ism-i mef’ûldur ve Arapçada da aynı anlamda, yani sonu olmayan veya süresiz olan bir durumu ifade eder.¹⁵⁷

Müessese “مُؤَسَّسَة”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede hukuk ilminde belirli hukuki ilişkilerle ilgili hüküm ve kaidelerin bütünü “hukuki müessese” olarak adlandırılır.¹⁵⁸ Arapçada ise “أَسَّسَ” fiilinin dışı formundan türetilmiş bir isimdir ve Arapçada belirli bir amaç veya genel bir yarar için kurulan, bu amacın gerçekleştirilmesi için kaynaklara sahip olan bir kuruluşu ifade eder; örneğin, huzurevi veya cezaevi.¹⁵⁹

Mürâfaa “مُرَافَعَة”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede mahkeme oturumunu “hukuki bir davanın mahkeme önünde görüşüldüğü oturum” ifade eder.¹⁶⁰ Arapçada ise “رَافَعَ” kökünden türetilmiş bir mastardır ve mahkemede avukatın veya savcının yaptığı savunma veya suçlama anlamında kullanılır.¹⁶¹

Müşteki “مُشْتَكِي”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede şikâyetle bulunan, şahsî davacı olarak kullanılır. İlgili makama derdini aktaran kişi anlamına gelir.¹⁶²

¹⁴⁴ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 231.

¹⁴⁵ Mes’ûd, *Mu’cem el-Râ’id*, 742.

¹⁴⁶ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 238.

¹⁴⁷ Mes’ûd, *Mu’cem el-Râ’id*, 783.

¹⁴⁸ Doğan, M., *Büyük Türkçe sözlüğü*, 759.

¹⁴⁹ Mes’ûd, *Mu’cem el-Râ’id*, 405.

¹⁵⁰ Doğan, A., *Büyük Türkçe Sözlük*, 790.

¹⁵¹ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücellled el-Evvel, 66.

¹⁵² Doğan, M., *Büyük Türkçe sözlüğü*, 787.

¹⁵³ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücellled el-Evvel, 569.

¹⁵⁴ Doğan, M., *Büyük Türkçe sözlüğü*, 800.

¹⁵⁵ Mes’ûd, *Mu’cem el-Râ’id*, 707.

¹⁵⁶ T.C. Adalet, “<https://sozluk.adalet.gov.tr/M%3bc3%bcebbet>”, (Erişim 3 Mart 2025).

¹⁵⁷ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücellled el-Evvel, 52.

¹⁵⁸ Türk Hukuk Kurumu, *Türk Hukuk Lûgatı*, 253.

¹⁵⁹ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücellled el-Evvel, 93.

¹⁶⁰ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 257.

¹⁶¹ Mes’ûd, *Mu’cem el-Râ’id*, 727.

¹⁶² T.C. Adalet, “<https://sozluk.adalet.gov.tr/m%3bc3%bc%5c9fteki>”, (Erişim 3 Mart 2025).

Arapçada ise “اِسْتَكَى” kökünden türetilmiş bir ism-i fâildir ve Arapçada da aynı anlamda, yani bir sorunu veya şikâyeti ilgili makama bildiren kişi için kullanılır.¹⁶³

Mütalaa “مُطَالَعَة”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede Adli davada bilirkişilerin verdikleri fikirler ifade eder.¹⁶⁴ Arapçada ise “طالع” kökünden türetilmiş bir mastardır ve savcının veya hükümet temsilcisinin, görüşlerini belirterek taleplerini sunduğu bir okuma ve inceleme anlamına gelir.¹⁶⁵

Müzakere “مُذَاكَرَة”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede bir mesele hakkında karar vermeden önce, karar verecek kişiler arasında görüşlerin ortaya konulması anlamına gelir.¹⁶⁶ Arapçada ise “ذَاكِر” kökünden türetilmiş bir mastardır ve Arapçada dersleri tekrar gözden geçirme ve ezberleme anlamına gelir.¹⁶⁷

Râhin “رَاهِن”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede rehin veren kişi anlamında kullanılır.¹⁶⁸ Arapçada ise “رَهْن” kökünden türetilmiş bir ism-i fâildir ve Arapçada da aynı anlamda kullanılır.¹⁶⁹

Sarih “صَرِيح”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede Kolay anlaşılır, açık, belirgin, açık anlamlarında kullanılır.¹⁷⁰ Arapçada ise “صَرَحَ” kökünden türetilmiş bir sıfat-ı müşebbehtir ve Arapçada da aynı anlamda kullanılır.¹⁷¹

Senet “سَنَد”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede hukuki bir işlemi veya vakiyayı belgelemek amacıyla yazılmış; resmî bir makam tarafından onaylanmış ya da aleyhine hukuki sonuç doğabilecek kişi tarafından imzalanmış yazılı belge anlamında kullanılır.¹⁷² Arapçada da aynı anlamda kullanılır.¹⁷³

Sicil “سِجِل”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede asıl vekâletnameler, sözleşmeler, hükümler ve benzeri konuların kaydedildiği özel defteri ifade eder.¹⁷⁴ Arapçada da aynı anlamda kullanılır.¹⁷⁵

Sulh “صُلْح”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede barış ve uzlaşma anlamında kullanılır.¹⁷⁶ Arapçada da aynı anlamda kullanılır.¹⁷⁷

Şahit “شَاهِد”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede ceza ve hukuk davalarında, bilgileri hakkında beyanda bulunan kişilere denir.¹⁷⁸ Arapçadaki “شَهِدَ” kökünden türetilmiş bir ism-i fâil olup, Arapçada aynı anlamda kullanılır.¹⁷⁹

Şart “شَرَط”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede bir hukuki sonucun belirli bir duruma tabi tutulması anlamına gelir.¹⁸⁰ Arapçada “شَرَطَ” kökünden türetilmiş bir mastar olup, aynı anlamda kullanılır.¹⁸¹

Şehadet “شَهَادَة”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede Yüksek bir ülkü uğrunda ölme, şehit olmak anlamına gelir.¹⁸² Arapçada da aynı anlamda kullanılır.¹⁸³

¹⁶³ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âsirah*, el-Mücellled el-Thānîyah, 1230.

¹⁶⁴ T.C. Adalet,” <https://sozluk.adalet.gov.tr/M%c3%bctala>”, (Erişim 3 Mart 2025).

¹⁶⁵ Nasr Mohammed Elkatrey, “Asıl Manası Dışında Türkçeye Dâhil Olan (Giren) Arapça Kelimelerin İncelenmesi”, 159.

¹⁶⁶ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 264.

¹⁶⁷ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âsirah*, el- Mücellled el-Evvel, 816.

¹⁶⁸ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 282.

¹⁶⁹ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âsirah*, el- Mücellled el-Evvel, 951.

¹⁷⁰ T.C. Adalet,” <https://sozluk.adalet.gov.tr/sarih>”, (Erişim 3 Mart 2025).

¹⁷¹ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âsirah*, el-Mücellled el-Sâni, 1286.

¹⁷² Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 295.

¹⁷³ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âsirah*, el-Mücellled el-Sâni, 1118.

¹⁷⁴ Türk Hukuk Kurumu, *Türk Hukuk Lûgatı*, 299.

¹⁷⁵ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âsirah*, el- Mücellled el-Sâni, 1036.

¹⁷⁶ T.C. Adalet,” <https://sozluk.adalet.gov.tr/sulh>”, (Erişim 3 Mart 2025).

¹⁷⁷ Mes’ûd, *Mu’cem el-Râ’id*, 499.

¹⁷⁸ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 307.

¹⁷⁹ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’jam el-Lugha el-‘Arabîyah*, el-Mücellled el-Sâni, 1241.

¹⁸⁰ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 308.

¹⁸¹ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âsirah*, el-Mücellled el-Sâni, 1187.

¹⁸² T.C. Adalet,” <https://sozluk.adalet.gov.tr/%c5%9eehadet>”, (Erişim 3 Mart 2025).

¹⁸³ Mes’ûd, *Mu’cem el-Râ’id*, 482.

Şehit “شَهِيد”: Arapça bir kelimedir ve Türkçede Allah yolunda savaşta öldürülen her Müslüman için kullanılır.¹⁸⁴ Arapçada da aynı anlamda kullanılır.¹⁸⁵

Tahkim “تَحْكِيم”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede tarafların aralarındaki hukuki ilişkiden kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümünü, devlet mahkemeleri yerine hakem olarak nitelendirilen kişi ya da kişilere bırakmalarına denir. Bu durum, tarafların anlaşmasıyla ya da yasal bir zorunluluk gereği gerçekleşebilir.¹⁸⁶ Arapçada “حَكَمَ” kökünden türetilmiş bir mastardır ve Arapçada da aynı anlamda kullanılır.¹⁸⁷

Tazminat “تَضْمِينَات”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede maddi veya manevi zarara karşılık ödenen bedel, yani zarar ödemesi anlamında kullanılır. Hukuka aykırı olarak başkalarına verilen zararların tazmin edilmesini sağlayan bir müeyyidedir.¹⁸⁸ Arapçada ise bu kelime çoğul olup, tekili “تَضْمِنَ”dir. “ضَمَّنَ” kökünden türetilmiş bir mastardır. Belagatte anlamı ise, bir şairin ya da yazarın başka bir metinden aldığı bir sözü, anlamı ve lafzıyla kendi şiirine veya yazısına katmasıdır. Aynı zamanda bir beytin kafiyesinin, onu takip eden beyte bağlanması anlamına da gelir.¹⁸⁹

Tedbir “تَدْبِير”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede bir işin sağlıklı ve düzgün bir şekilde yürüyebilmesi için onun önünü ve arkasını gözeterek değerlendirme ve yönetme anlamında kullanılır. Tüm evreni yönetmek, her işi düzenleyip yönlendirmek, doğal düzeni sürdürmek ve yasaların işlerliğini sağlamak anlamlarına da gelir.¹⁹⁰ Arapçada ise “تَدَبَّرَ” fiilinden türeyen bir mastardır ve Arapçada da aynı anlamda kullanılır.¹⁹¹

Tebliğ “تَبْلِيغ”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede bildirme ve bilgilendirme anlamında kullanılır.¹⁹² Arapçada ise “بَلَّغَ” fiilinden türeyen bir mastardır ve Arapçada da aynı anlamda kullanılır.¹⁹³

Temlik “تَمْلِيك”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede bir hakkın başka bir kimseye geçirildiğini gösteren belge anlamında kullanılır.¹⁹⁴ Arapçada ise “مَلَكَ” fiilinden türeyen bir mastardır ve Arapçada da aynı anlamda kullanılır.¹⁹⁵

Temsil “تَمَثِيل”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede bir başkası adına hukuki bir işlem yapmak anlamını ifade eden bir terimdir.¹⁹⁶ Arapçada “مَثَّلَ” kökünden türetilmiş bir mastardır ve aynı anlamda kullanılır.¹⁹⁷

Temyiz “تَمْيِيز”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede bir davanın yüksek bir mahkeme tarafından yeniden incelenmesi anlamına gelir.¹⁹⁸ Arapçada “مَيَّرَ” kökünden türetilmiş bir mastardır ve aynı anlamda kullanılır.¹⁹⁹

Tercüman “تَرْجُمان”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede mahkemelerde, diğer yargı mercileri ile noterler önünde bir dili başka bir dile çevirmekle görevli, kanunen bulunması gereken kişiyi ifade eder.²⁰⁰ Arapçada da aynı anlamda kullanılır.²⁰¹

¹⁸⁴ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 310.

¹⁸⁵ Mes’ûd, *Mu’cem el-Râ’id*, 482.

¹⁸⁶ T.C. Adalet,” <https://sozluk.adalet.gov.tr/tahkim>”, (Erişim 3 Mart 2025).

¹⁸⁷ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücelled el-Evvel, 538.

¹⁸⁸ T.C. Adalet,” <https://sozluk.adalet.gov.tr/Tazminat>”, (Erişim 3 Mart 2025).

¹⁸⁹ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücelled el-Sâni, 1371.

¹⁹⁰ T.C. Adalet,” <https://sozluk.adalet.gov.tr/tedbir>”, (Erişim 3 Mart 2025).

¹⁹¹ Mes’ûd, *Mu’cem el-Râ’id*, 721.

¹⁹² T.C. Adalet,” <https://sozluk.adalet.gov.tr/tebli%ç4%9f>”, (Erişim 3 Mart 2025).

¹⁹³ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücelled el-Evvel, 243.

¹⁹⁴ Doğan, A., *Büyük Türkçe Sözlük*, 1086.

¹⁹⁵ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücelled el-Sâlis, 2122.

¹⁹⁶ Türk Hukuk Kurumu, *Türk Hukuk*, 334.

¹⁹⁷ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücelled el-Sâlis, 2067.

¹⁹⁸ Doğan, M., *Büyük Türkçe sözlüğü*, 1063

¹⁹⁹ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücelled el-Sâlis, 2145.

²⁰⁰ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 336.

²⁰¹ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücelled el-Evvel, 289.

Tescil “تَسْجِيل”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede özel hukukta belirli hakların veya hukuki imkân ve durumların meydana gelmesi için kanunda öngörülen sicillere kaydedilmesi anlamına gelir.²⁰² Arapçada “سَجَّلَ” kökünden türetilmiş bir mastardır ve aynı anlamda kullanılır.²⁰³

Vakıf “وَقْف”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede “tesis”, başlı başına bir varlık oluşturmak üzere bir malın belirli bir amaca tahsis edilmesi anlamına gelir.²⁰⁴ Arapçada “وَقَفَ” kökünden türetilmiş bir mastardır ve aynı anlamda kullanılır.²⁰⁵

Vasiyet “وَصِيَّة”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede kişinin sağlığında tek taraflı irade beyanıyla yaptığı, ölüme bağlı bir tasarrufu ifade etmek için kullanılır.²⁰⁶ Arapçada da aynı anlamda kullanılır.²⁰⁷

Vedia “وَدِيعة”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede bir kimseye korunmak ve gerektiğinde geri verilmek üzere bırakılan eşyaya “emanet” denir.²⁰⁸ Arapçada da aynı anlamda kullanılır.²⁰⁹

Vekil “وَكِيل”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede nâzır veya bakan anlamında kullanılır. Vekâlet sözleşmesiyle bir kimseyi temsil eden, onun adına ve hesabına hareket ederek bazı işleri yürüten kişiyi ifade eder.²¹⁰ Arapçada da aynı anlamda kullanılır.²¹¹

Velayet “وِلَايَة”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede küçük yaştaki veya kısıtlı çocukların şahısları ve malları üzerinde, yasal bakım ve terbiye görevlerini kolaylaştırmak amacıyla anne ve babaya kanun tarafından tanınan hak ve yetkileri ifade eder.²¹² Arapçada ise “وَلِي” fiilinden türeyen bir mastar olup, “yetki”, “valinin yönettiği idari bölge”, “eyalet” veya “bölge” anlamına gelir.²¹³

Vesika “وَسِيكة”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede itimat edilen yazı anlamına gelir. Güvenilir sayılan her türlü belgeye, bu kapsamda ilam ve hüccetlere ‘vesika’ denir.²¹⁴ Arapçada da aynı anlamda kullanılır.²¹⁵

Zina “زِنَا”: Arapça kökenli bir kelime olup, Türkçede bekâr biriyle ya da evli biriyle girilen yasadışı cinsel ilişki, yani zina anlamına gelir.²¹⁶ Arapçada da aynı anlamda kullanılır.²¹⁷

Sonuç

Bu araştırmanın sonunda denilebilir ki, Arapça, özellikle hukuk, kültür ve bilim alanlarında Türkçeyi zenginleştirmede merkezi bir rol oynamıştır. İki dil, İslam fetihlerinin ve halklar arasındaki etkileşimin bıraktığı derin etkiler sayesinde asırlar boyunca iç içe geçmiştir.

Arapça kökenli hukuk terimlerinin incelenmesiyle, Arapçanın Türkçede yaygın olarak kullanılan hukuk terimlerinin oluşumuna katkıda bulunduğu görülmektedir. Bu durum, iki dil arasındaki derin kültürel ve medenî etkileşimi yansıtmaktadır. Bu etki, sadece kelimelerin aktarımıyla sınırlı kalmayıp, her iki dilin gelişimine ve ufkunun genişlemesine katkı sağlayan sürekli bir bilgi alışverişinin göstergesidir. Bu nedenle, Arapça, Türkçenin kültürel ve dilsel tarihinin ayrılmaz bir parçası olmaya devam etmekte ve İslam toplumları arasındaki güçlü bağların bir ifadesi olarak varlığını sürdürmektedir.

Bu çalışmada, Türkçeye geçmiş olan ve sayıca azımsanamayacak kadar çok olan Arapça kökenli bazı hukuk terimleri örnek olarak ele alınıp açıklanmaya çalışılmıştır. Bu terimlerin her iki dildeki anlamlarını da açıklanmıştır. Görülmektedir ki, Türkçeye Arapçadan geçmiş birçok hukuk terimi günümüzde hâlâ

²⁰² Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 337.

²⁰³ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücellled el-Sâni, 1036.

²⁰⁴ T.C. Adalet, “<https://sozluk.adalet.gov.tr/vak%20b1f>”, (Erişim 3 Mart 2025).

²⁰⁵ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücellled el-Sâlis, 2485.

²⁰⁶ T.C. Adalet, “<https://sozluk.adalet.gov.tr/vasiyet>”, (Erişim 3 Mart 2025).

²⁰⁷ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücellled el-Sâlis, 2453.

²⁰⁸ T.C. Adalet, “<https://sozluk.adalet.gov.tr/vedia>”, (Erişim 3 Mart 2025).

²⁰⁹ Mes’ûd, *Mu’cem el-Râ’id*, 859.

²¹⁰ T.C. Adalet, “<https://sozluk.adalet.gov.tr/vekil>”, (Erişim 3 Mart 2025).

²¹¹ Mes’ûd, *Mu’cem el-Râ’id*, 872.

²¹² Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 358.

²¹³ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücellled el-Sâlis, 2498.

²¹⁴ Türk Hukuk Kurumu, *Hukuk Lûgatı*, 359.

²¹⁵ Mukhtâr ‘Umar, *Mu’cem el-Lugha el-‘Arabîyah el-Mu’âşirah*, el-Mücellled el-Sâlis, 2399.

²¹⁶ T.C. Adalet, “<https://sozluk.adalet.gov.tr/zina>”, (Erişim 3 Mart 2025).

²¹⁷ Mes’ûd, *Mu’cem el-Râ’id*, 421.

Arapçadaki anlamlarıyla kullanılmaktadır; bazıları ise zamanla yeni anlamlar kazanmıştır. Bu durum, Türkiye'deki hukuk sisteminin gelişimi ve yerel kültürel ile hukuki çevreye uyum sağlaması sonucunda ortaya çıkan doğal bir süreçtir.

Kaynakça / References

- Akar, Ali. "Arapça – Türkçe Arasındaki Sözcük İlişkileri", *Karadeniz Uluslararası Sosyal Bilimleri Dergisi*, 8(Aralık 2010), 9-16.
- Develioğlu, Ferit. *Osmanlıca –Türkçe Ansiklopedi Lügat*, 6. Baskı, Ankara: Aydın Kitapevi, 1984.
- Doğan, Ahmet, *Büyük Türkçe Sözlük*, Ankara: Akçağ Yayınları, 2013.
- Doğan, Mehmet, *Büyük Türkçe sözlüğü*, yeni şafak, 10. Baskı, 1994.
- Emrullah İşler- İbrahim Özay, *Türkçe-Arapça Kapsamlı Sözlüğü*, Ankara, 2012.
- Mecma' el-Luğa el-'Arabiyya, *el-Mu'cem el-vecîz*, el-Kâhire: el-Hay'a el-'Âmma li-Şu'ûn el-Maţâbi' el-Amîriyye, 1996.
- Meş'ûd, Cubrân. *Mu'cem el-Râ'id*, el-Tib'a el-Sâbi'a, Lubnân: Dâr el-'İlm lil-Milîyîn, 1992.
- Mukhtâr 'Umar, Ahmed. *Mu'cem el-Lughah el-'Arabîyah el-Mu'âşirah*, el-Mücellid el-Sânîy, el-Tib'ah el-Ülâ, el-Kâhire: 'Âlem el-Kutub, 2008.
- Nasr Mohammed Elkatrey, Aya. "Asıl Manası Dışında Türkçeye Dâhil Olan (Giren) Arapça Kelimelerin İncelenmesi", *el-Mecelletu'l İlmiyyetu'l-Muhakkemetu li-Riaseti's-Şu'uni'd-Diniyyeti't-Turkiyye*, 2 (Haziran 2020), 136- 169.
- el-Şâlih, Şâlih - el-Ahmed, Emine. *el-Mu'cem el-Şâfi fî el-Luğa el-'Arabiyya*, el-Riyâd, 1401H.
- Tûfik el-Medanî, Ahmed. "el-Vucûd el-'Arabî fî el-Lughah el-Turkiyye", *Mecma' el-Lughah el-'Arabiyah*, 36, (Kasım1975), 127- 170.
- Türk Hukuk Kurumu, *Türk Hukuk Lûgatı*, Başbakanlık Basımevi, 1991.
- T.C. Adalet, TC Adalet Bakanlığı Hukuk Sözlüğü, Erişim 3 Mart 2025. <https://sozluk.adalet.gov.tr/fas%c4%b1l>.
- T.C. Adalet, Erişim 3 Mart 2025. <https://sozluk.adalet.gov.tr/hak>.
- T.C. Adalet, Erişim 3 Mart 2025. <https://sozluk.adalet.gov.tr/hukuk>.
- T.C. Adalet, Erişim 3 Mart 2025. <https://sozluk.adalet.gov.tr/ihmal>
- T.C. Adalet, Erişim 3 Mart 2025. <https://sozluk.adalet.gov.tr/isnad>.
- T.C. Adalet, Erişim 3 Mart 2025. <https://sozluk.adalet.gov.tr/intizam>.
- T.C. Adalet, Erişim 3 Mart 2025. <https://sozluk.adalet.gov.tr/kabul>.
- T.C. Adalet, Erişim 3 Mart 2025. <https://sozluk.adalet.gov.tr/sarih>.
- T.C. Adalet, Erişim 3 Mart 2025. <https://sozluk.adalet.gov.tr/sulh>.
- T.C. Adalet, Erişim 3 Mart 2025. <https://sozluk.adalet.gov.tr/tahkim>.
- T.C. Adalet, Erişim 3 Mart 2025. <https://sozluk.adalet.gov.tr/Tazminat>.
- T.C. Adalet, Erişim 3 Mart 2025. <https://sozluk.adalet.gov.tr/tedbir>.
- T.C. Adalet, Erişim 3 Mart 2025. <https://sozluk.adalet.gov.tr/tebli%c4%9f>.
- T.C. Adalet, Erişim 3 Mart 2025. <https://sozluk.adalet.gov.tr/M%c3%bctala>.
- T.C. Adalet, Erişim 3 Mart 2025. <https://sozluk.adalet.gov.tr/%c5%9eehadet>.
- T.C. Adalet, Erişim 3 Mart 2025. <https://sozluk.adalet.gov.tr/M%c3%bcebbet> .
- T.C. Adalet, Erişim 3 Mart 2025. <https://sozluk.adalet.gov.tr/m%c3%bc%c5%9fteki>.
- T.C. Adalet, Erişim 3 Mart 2025. <https://sozluk.adalet.gov.tr/maktul>.
- T.C. Adalet, Erişim 3 Mart 2025. <https://sozluk.adalet.gov.tr/mal>.
- T.C. Adalet, Erişim 3 Mart 2025. <https://sozluk.adalet.gov.tr/Harf/l?Sayfa=4>.
- T.C. Adalet, Erişim 3 Mart 2025. <https://sozluk.adalet.gov.tr/vak%c4%b1f>.
- T.C. Adalet, Erişim 3 Mart 2025. <https://sozluk.adalet.gov.tr/vasiyet>.
- T.C. Adalet, Erişim 3 Mart 2025. <https://sozluk.adalet.gov.tr/vedia>.
- T.C. Adalet, Erişim 3 Mart 2025. <https://sozluk.adalet.gov.tr/vekil>.
- T.C. Adalet, Erişim 3 Mart 2025. <https://sozluk.adalet.gov.tr/zina>.